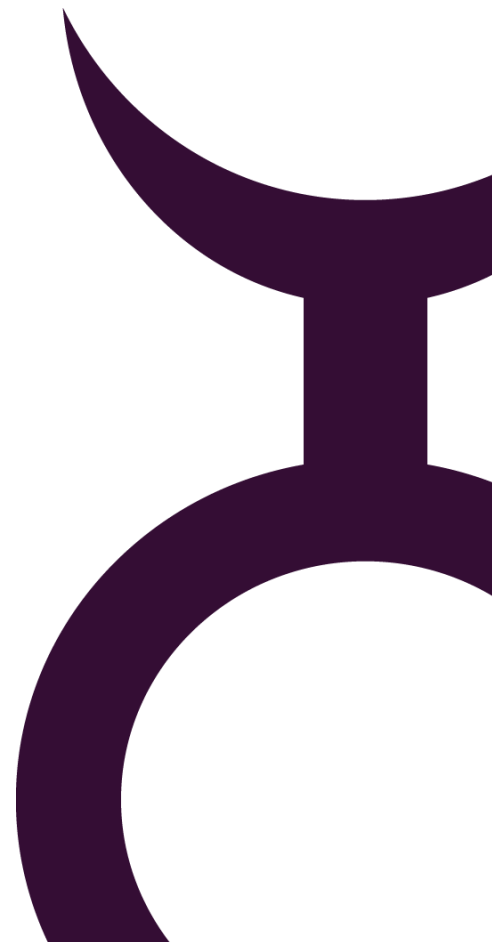

VA-POLICY

RIKTLINJER FÖR VA
ANTAGEN KF §103 2015-08-27

Va-policyn är framtagen genom en styrgrupp med politiker och en arbetsgrupp med tjänstemän.

Styrgrupp:

Marie Johansson (S), ordförande kommunstyrelsen

Carina Johansson (C), 2:e vice ordförande kommunstyrelsen

Jörgen Karlsson (S), ordförande tekniska nämnden

Johan Larsson (C), 2:e vice ordförande tekniska nämnden

Niclas Palmgren (M), ordförande bygg- och miljönämnden

Magnus Sjöberg (C), 2:e vice ordförande bygg- och miljönämnden

Arbetsgrupp:

Eva Johansson, utvecklingsingenjör, tekniska kontoret, projektledare

Bengt-Göran Ericsson, kommunekolog, kommunstyrelsekontoret

Irene Ljungskog, samhällsutvecklare, kommunstyrelsekontoret

Sofie Jerslind, miljöinspektör, bygg- och miljöförvaltningen

Angela Sjöblom, miljöinspektör, bygg- och miljöförvaltningen

Lasse Arnesson, miljöchef, bygg- och miljöförvaltningen

Antti Vähäkari, va-chef, tekniska kontoret

FÖRORD

Att vatten- och avloppsförsörjningen är löst är nödvändigt för en god samhällsutveckling och är naturligtvis av mycket stor betydelse för den enskilda människans vardag. Historiskt sett har va-hantering varit starkt fokuserad på sanitära aspekter men kraven har ökat och idag ska va-hantering även fokusera på miljöproblem och resurshushållning. Målet med den kommunala va-planeringen bör därför vara att säkerställa god folkhälsa, att belasta miljön så lite som möjligt, att ha en god hushållning med vatten och andra naturresurser samt att allt detta löses på ett samhällsekonomiskt godtagbart sätt.

Va-planering i Gislaveds kommun ska ge en heltäckande och långsiktig planering för hela kommunens va-försörjning¹, dvs. både inom och utanför nuvarande va-verksamhetsområden². Va-planeringen ska ge förutsättningar för all kommunal verksamhet inom sakområdet, det vill säga huvudmannaskap för allmänt va såväl som myndighetsutövning och kommunal planering. Va-planen ska vara ett styrmedel med syfte att genomföra åtgärder inom va-försörjning på ett hållbart och effektivt sätt.

Kommunens va-planering ska utgöra ett underlag till den kommunomfattande översiktplanen för att ge förutsättningar både för kommunens bebyggelseplanering och för hantering av mark- och vattenområden. Avsikten är att övergripande riktlinjer och strategiska inriktningar från va-policyn ska inarbetas i översiktplanen.

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för va-försörjning inom en kommun. I Gislaved delas detta ansvar mellan kommunstyrelsen, tekniska nämnden och bygg- och miljönämnden. Kommunstyrelsen svarar för den övergripande bebyggelsesplaneringen. Tekniska nämnden är huvudman för den allmänna³ va-försörjningen och ansvarar för drift och utbyggnad av densamma. Den allmänna va-verksamheten finansieras genom avgifter i den kommunala va-taxan. Bygg- och miljöförvaltningen ansvarar för tillstånd och bygglov och är dessutom tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. En del i detta arbete är kontroll av alla enskilda⁴ va-anläggningar.

LÄSANVISNING VA-PLANERING

Va-planering i Gislaveds kommun består av olika delar och genomförs stegvis, se figur nedan

Va-översikten, är ett sammanställt **faktaunderlag** för va-situationen i kommunen. Va-översikten syftar till att ge en översiktlig analys av de befintliga förutsättningarna och problemställningarna som finns för va-försörjning i Gislaveds kommun.

Va-policyn, detta dokument, är de **politiska ställningstaganden** som styr Gislaveds kommun mot en hållbar va-försörjning. Va-policyn innehåller riktlinjer och metoder för va-planering och syftar till att utgöra ett stöd för förvaltningarnas hantering av va-frågor.

Va-planen är den **handlingsplan** som blir resultatet när va-policyn tillämpas på va-översikten. Va-planen blir i praktiken en prioriteringslista för hur va-försörjningen ska utvecklas.

¹ Begreppet va-försörjning omfattar dricksvattenförsörjning, spillvattenbortledning och rening samt dagvattenhantering.

² Va-verksamhetsområde är ett geografiskt område med tillgång till allmän va-försörjning.

³ Allmän va-försörjning kallas ofta kommunalt va.

⁴ Enskilt va-anläggning kallas även egen/privat vatten-/avloppsbrunn

INNEHÅLL

POLICY I

STÄLLNINGSTAGANDEN & KONSEKVENSER I

1. ANSVAR FÖR VA.....	1
2. ALLMÄNT VA.....	2
3. DRICKSVATTEN	3
4. SPILLVATTEN	5
5. DAGVATTEN	5
6. KLIMATANPASSNING.....	6
7. INFORMATION.....	6

POLICY

- övergripande mål -

Gislaveds kommun ska ha en säker, klimatanpassad och hållbar va-försörjning som bidrar till bebyggelseutvecklingen i kommunen. Va-hanteringen ska utformas och skötas så att människors hälsa tryggas och att påverkan på miljön minimeras.

STÄLLNINGSTAGANDEN & KONSEKVENSER

- politiskt viljeinriktning och dess följder -

De politiska ställningstagandena kring kommunens hantering av va-försörjning presenteras gruppvis. Ställningstagandet är skrivet i lila text för att synas tydligt. Direkt efter varje ställningstagande anges varför kommunen har ställningstagandet och vad det ger för konsekvenser. Förhoppningen är att genom att beskriva bakgrunden och konsekvenserna skapa en ökad förståelse för kommunens hantering av va-frågor.

I. ANSVAR FÖR VA

Vattentjänstlagen⁵ anger att om va-försörjning behöver ordnas i ett större sammanhang är det kommunens skyldighet att bestämma verksamhetsområde och tillgodose behovet genom en allmän va-anläggning. Ett verksamhetsområde för allmänt vatten och/eller avlopp är ett avgränsat område inom vilket va-försörjningen ska ske genom allmän va-anläggning.

I.1. Verksamhetsområde för allmänt va ska minst finnas där vattentjänstlagen kräver det. Om det gynnar kommunens utveckling kan verksamhetsområdet utökas ytterligare.

Varför: Kommunen vill fullgöra sin skyldighet att ordna va i ett större sammanhang där det behövs med hänsyn till skyddet av människors hälsa eller miljön. Ibland kan allmänt va vara det som möjliggör en fortsatt eller utökad utveckling i ett område och då vill kommunen kunna utöka verksamhetsområdet.

Konsekvens: Kommunen behöver bygga ut mer allmänt va än vad som finns i dagläget. Befintliga va-abonnenter ska inte belastas med kostnader för utbyggnad utöver vattentjänstlagens krav. En sådan utbyggnad kan behöva delfinansieras med skattemedel.

Anmärkning: Kommunen har tagit fram en metod för att bestämma ansvaret för va-försörjning i ett område. Denna metod riktar sig främst till tjänstemän och är framtagen för att underlätta arbetet med behovsbedömning och ge en likvärdig hantering av olika geografiska områden.

⁵ Lag om allmänna vattentjänster, SFS 2006:412

1.2. Kommunen ska samverka med andra kommuner. Samverkan ska leda till hållbara och kostnadseffektiva va-lösningar samt samstämmiga bedömningar av regelverket.

Varför: Gemensamma gränsöverskridande lösningar kan vara det bästa sättet att lösa stora va-investeringar. Samstämmiga bedömningar av regelverket underlättar förståelsen och acceptensen hos invånare nära kommungränser.

Konsekvens: Kommunen behöver hålla en aktiv dialog med grannkommuner kring va-försörjning. Genomföra eventuella gemensamma utbyggnader av allmänt va. Verka för att det ska finnas en samsyn kring regler och krav för enskilda anläggningar.

2. ALLMÄNT VA

Allmänt va är det som ofta kallas kommunalt va. Kommunen ordnar och driver va-anläggningar för tillgodose behov enligt bestämmelser i vattentjänstlagen.

2.1 Naturens tillstånd ska väga tyngst när åtgärder för allmänt va planeras. Andra faktorer som påverkar prioriteringen av åtgärder i ett område är; närhet till befintligt va-nät och möjligheter till samordning.

Varför: Ställningstagandet grundar sig på synsättet att ekologin sätter ramarna för all verksamhet och därför ska den väga tyngst. Det ligger dessutom helt i linje med den övergripande policyn för va, att påverkan på miljön ska minimeras. Att även andra faktorer vägs in förklaras i stort av att ekonomin naturligtvis också påverkar kommunens aktivitet. Kommunen vill arbeta resurseffektivt.

Konsekvens: Om det finns en stor miljöpåverkan inom det befintliga verksamhetsområdet kan åtgärder för att minska denna prioriteras jämfört med en utökning av verksamhetsområdet. Detta eftersom det kanske ger en större miljövinst att förbättra en befintlig allmän anläggning än att ansluta en grupp nya abonnenter. Alla åtgärder för allmänt va ska jämföras ur ett miljöperspektiv och sedan prioriteras främst utifrån miljöpåverkan men också utifrån praktiska och ekonomiska förutsättningar

2.2 Den höga andelen tillskottsvatten i det allmänna ledningsnätet ska minska.

Varför: En hög andel tillskottsvatten till avloppsreningsverken ger en mindre resurseffektiv rening eftersom resurser läggs på redan rent vatten.

Konsekvens: Fastigheter med dagvattenledning anslutna till det allmänna spillvattennätet behöver lägga om sina ledningar och ansluta dem rätt. Kommunen behöver fortsätta inventera och reinvestera i ledningsnätet, förnyelsetakten av ledningsnätet behöver ökas. En ökad förnyelsetakt ger högre kostnader för va-verksamheten samtidigt som en mindre mängd tillskottsvatten ger lägre driftskostnader. De minskade driftskostnaderna vid ökad förnyelsetakt beror på att en mindre mängd vatten till verken minskar både kemikalie- och elförbrukningen samt att fräschare ledningsnät sannolikt inte behöver lagas lika ofta.

Anmärkning: Saneringsplan för det allmänna ledningsnätet är under framtagande. Denna plan kommer att ange åtgärder för både renovering av ledningsnätet och korrigeringar av felaktiga anslutningar.

2.3 Åtgärder inom verksamhetsområde för allmänt va ska i huvudsak finansieras via va-taxan.

Varför: Va-taxan ska vara skälig och de nödvändiga kostnaderna för att ordna och driva den allmänna va-anläggningen ska fördelas rättvist.

Konsekvens: En ökad förnyelsetakt av va-nätet höjer va-taxan. Även framtida miljökrav väntas ge ökade kostnader för va-verksamheten med höjd taxa som följd.

Anmärkning: Kommunen har antagna riktlinjer för anslutning till allmänt va utanför verksamhetsområde och för ersättning av enskild anläggning som inte längre gör någon nytta då en fastighet ansluts till allmänt va (ersättning av onyttigbliven anläggning). Ekonomiska konsekvenser av felkopplade ledningar behöver redas ut.

2.4 Utökning av verksamhetsområdet för allmänt va kan ske både via överföringsledningar och lokala anläggningar.

Varför: Det är inte alltid möjligt att bygga överföringsledningar men kommunen kan ändå ha en skyldighet att förse ett område med va-försörjning. Teknik, miljö och ekonomi ska alltid vägas samman så att vald lösning är väl anpassad till området.

Konsekvens: Va-huvudmannen behöver arbeta med fler tekniska lösningar. Eventuellt kommer antalet allmänna anläggningar att öka.

3. DRICKSVATTEN

Dricksvatten av god kvalitet är avgörande för människors hälsa. I Gislaveds kommun får 83 % av invånarna sitt dricksvatten från allmänna (kommunala) anläggningar. De övriga har enskild vattenförsörjning.

3.1. Den allmänna dricksvattenförsörjningen ska i första hand baseras på grundvatten.

Varför: Kommunen har goda grundvattentillgångar och råvattenkvaliteten är bättre för grundvatten än ytvatten. Generellt sett är föroreningsrisken lägre för ett grundvatten än ett ytvatten.

Konsekvens: Ställningstagandet gör det viktigt för kommunen att arbeta med grundvattenskydd.

3.2. Skyddet av vattentäkter ska generellt ges företräde gentemot andra intressen.

Varför: Skydd av dricksvatten är ett område där ekologins ramar blir tydliga. Behovet av rent dricksvatten är livsavgörande och kan inte kompromissas.

Konsekvens: Kommunens två största dricksvattentäkter hotas av trafiken på väg 26. Vägen är ett tydligt exempel på ett annat intresse och där är kommunen beroende av Trafikverket i arbetet med att skydda vattnet. Den aktuella grundvattenförekomsten är utpekad som ett regionalt intresse för dricksvattenförsörjning och bör skyddas även av detta skäl. Skydd av allmänt dricksvatten kan också ge ekonomiska konsekvenser för enskilda verksamhetsutövare och kommunen kan i så fall bli ersättningsskyldig.

⁶ VASS-statistik från 2012

3.3. Stora vattentäkter i kommunen ska ges formellt skydd.

Varför: När många personer är beroende av en viss vattentäkt blir det viktigt att skydda tunkten med ett formellt skydd.

Konsekvens: Vattenskyddsområdena för de allmänna vattentäkterna måste hållas uppdaterade. Större enskilda vattentäkter (enligt SLVFS 2001:30) ska också skyddas. Detta bör lämpligen ske som ett samarbete mellan bygg- och miljönämnden och vattentäktsinnehavaren.

3.4. Kommunen ska verka för att alla invånare ska använda ett tjänligt dricksvatten.

Varför: Vatten är vårt viktigaste livsmedel. Vi är beroende av hälsosamt och rent vatten i tillräcklig mängd för att må bra.

Konsekvens: Kommunen måste arbeta för långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning i de allmänna systemen. Enskilda brunnägare måste informeras så att de genomför vattenprovtagning med jämna mellanrum. Var kommunen är ansvarig att ordna med dricksvattenförsörjning styrs av vattentjänstlagen. Det krävs att det finns behov att ordna vattenförsörjning i ett större sammanhang utifrån hälsa eller miljö.

3.5. Allmänna vattentäkters tillgång till reservvatten ska tryggas.

Varför: Va-huvudmannens leveransskyldighet ger indirekta krav på tillgång till reservvatten

Konsekvens: Säkerställande av reservvattenförsörjning kan hanteras olika beroende på läge, storlek och täktutformning. Det ska finnas en planering för hur de allmänna vattentäkterna ska kunna ersättas vid längre avbrott eller om en täkt långsiktigt slagits ut. Att trygga reservvattenförsörjning kan komma att kräva investeringar i exempelvis reservbrunnar eller överföringsledningar.

Anmärkning: Det är skillnad på nödvatten och reservvatten, se ordlistan längst bak.

Nödvattenförsörjning motsvarar bara en liten del av den ordinarie dricksvattenförsörjningen.

Reservvattenförsörjning motsvarar hela eller delar av ordinarie dricksvattenförsörjning. Kommunens beredskap för nödvattenförsörjning beskrivs i va-huvudmannens nödvattenplan.

4. SPILLVATTEN

Avloppsvatten är ett samlingsnamn för vatten som på något sätt är påverkat av samhället. Spillvatten är den typ av avloppsvatten som är förorenat av bad, disk, tvätt och toalett. I Gislaveds kommun får 83 %⁷ av invånarna sitt avloppsvatten omhändertaget i allmänna (kommunala) anläggningar. De övriga har enskild avloppsanläggning.

4.1. Bästa möjliga rening ska eftersträvas både i allmänna reningsverk och i enskilda avloppsanläggningar. Detta ska uppnås genom en kombination av information och förelägganden.

Varför: Kommunen vill ta ansvar för naturens tillstånd och skydda den så bra som möjligt. Kommunens har ansvar för att god yt-vattenstatus uppnås. Genom att arbeta aktivt med information hoppas kommunen skapa motivation att vidta åtgärder innan de föreläggs.

Konsekvens: Kommunen måste börja arbeta mer aktivt med information och lägga resurser på t.ex. va-rådgivning. Det innebär också att kommunen ska ha kunskap om de enskilda anläggningars status och om utvecklingen av ny teknik och nya produkter.

4.2. I områden där allmänt va planeras inom en 10-årsperiod ska kraven på enskilda anläggningar vara rimliga i relation till omfattningen av problemet och tiden tills att allmänt va blir tillgängligt enligt va-planen.

Varför: Alltför omfattande åtgärder inom dessa områden är inte ekonomiskt försvarbara, varken för den enskilde fastighetsägaren eller för kommunen.

Konsekvens: I områden där allmänt planeras kan det bli aktuellt att avvakta med förelägganden så länge det inte innebär påtaglig olägenhet för människors hälsa eller miljön. Bygglov ska kunna ges om en tillfredsställande lösning finns. Bygg- och miljönämnden avgör vad som är rimligt i varje enskilt fall. Om tillstånd till enskilda anläggningar lämnas i områden där allmänt va byggs ut inom en kort framtid kan va-huvudmannen bli ersättningskyldig gentemot fastighetsägaren när allmänt va byggs ut. Ersättningen betalas enligt kommunens antagna riktlinjer.

Anmärkning: Områdenas prioritering i va-planen avgör på vilket sätt ställningstagandet kan tillämpas. När i tiden allmänt va kan förväntas sätter ramarna för vad som är rimligt att kräva/göra inom aktuellt område.

5. DAGVATTEN

Dagvatten är också ett avloppsvatten. Dagvatten är regn- och smältvatten. Dräneringsvatten är vatten som leds bort från marken, till exempel under byggnader.

5.1. Dagvattenflöden ska reduceras, fördröjas och regleras så att belastning på ledningsnät och recipienter begränsas.

Varför: Kapaciteten i näten är begränsad vilket kan göra det svårt att klara både dagens och morgondagens flöden. Recipienter bör skyddas från flödesökningar.

Konsekvens: Dagvattenhantering måste få ta plats i detaljplanerna på bekostnad av byggbar mark. Investeringskostnaden för dagvattenhantering kommer öka och finansieringen av anläggningarna måste lösas. Nya fördröjande anläggningar kan behöva anläggas inom redan utbyggda områden.

⁷ VASS-statistik från 2012

5.2. Föroreningar i dagvattnet ska avskiljas innan de når recipienten om möjligt redan vid föroreningskällan

Varför: Kommunen vill ta ansvar för naturens tillstånd och skydda den så bra som möjligt. Dagvattenutsläpp kan medverka till att god ytvattenstatus inte uppnås.

Konsekvens: Renande dagvattenanläggningar kan behövas både inom nya och befintliga områden. Investeringskostnaden för dagvattenhantering kommer öka och finansieringen av anläggningarna måste lösas.

6. KLIMATANPASSNING

Ett förändrat klimat ger konsekvenser för va-hantering i kommunen. Ökad nederbörd, skyfall och översvämningar kan ge ökad risk för urlakning av föroreningar som kan hota våra dricksvattentäkter och den ökade belastningen kan också leda till att dagvattenavledningen fungerar sämre och att avloppsreningsverken tvingas brädda orenat vatten oftare. Den ökade vattentemperaturen som kommer med ett förändrat klimat ökar den mikrobiologiska risken för dricksvattnet.

6.1. Klimatförändringarnas effekter ska begränsas genom att anpassa planering och hantering av vatten och avlopp till ett förändrat klimat

Varför: Anpassningar är nödvändiga för att skapa en långsiktig hållbarhet. De är nödvändiga för att behålla ett säkert dricksvatten, för att minimera påverkan på miljön och för att skydda samhället mot översvämningar.

Konsekvens: Behov av att reservera strategisk mark för att hantera översvämningar. Bebyggelse ska planeras med hänsyn till översvämningsrisk. Ökade kostnader för dricksvattensäkerhet. Separation av spillvatten- och dagvattenledningar behöver drivas igenom.

7. INFORMATION

Det är inte lätt för den genomsnittlige fastighetsägaren att sätta sig in i de komplexa och tekniskt svåra frågorna som kopplar till åtgärdandet av små avlopp.

Med va-rådgivning menas stöd som ligger utanför kommunens gängse tillsynsarbete men med syftet att effektivisera åtgärdandet av undermåliga små avlopp genom införande av allmänt eller enskilt va.

7.1. Kommunen ska tillhandahålla va-rådgivning

Varför: Information och rådgivning är viktiga verktyg i arbetet mot va-policyns övergripande mål. Att få fastighetsägare att frivilligt åtgärda sina undermåliga avlopp är kostnadseffektivt jämfört med att tvinga fram åtgärder via föreläggande. Genom omvärldsbevakning bidra till utveckling av nya lösningar i kommunen.

Konsekvens: Att arbeta med va-rådgivning kräver att kommunen organiserar sitt sätt att arbeta så att det stärker relationen till de som är ansvariga för att åtgärda avloppen. Arbetet med va-rådgivning kräver personella resurser.

Anmärkning: Det är inte lätt att bara kommunicera t ex kring små avloppslösningar vid va-rådgivning. Andra typer av va-frågor kopplar direkt till detta. I många fall behöver man ha klarlagt frågor om allmän va-utbyggnad, detaljplaner, bygglov och dricksvattenförsörjningen för att komma vidare med att åtgärda de enskilda avloppen. Därför krävs i många fall en förvaltningsövergripande dialog och kanske t o m samarbete för att få till en effektiv va-rådgivning.

ORDLISTA

Allmänt va	Kallas ofta kommunalt va. Va-försörjning som kommunen är ansvarig för.
Avloppsvatten	Är ett samlingsnamn för vatten som på något sätt är påverkat av samhället.
Dagvatten	Tillfälliga ytliga flöden av regnvatten, smältvatten och spolvatten.
Dränvatten	Vatten i marken som avleds genom dränering.
Enskilt va	Kallas även egen/privat vatten-/avloppsanläggning.
Huvudman	Den som äger en allmän va-anläggning
Nödvatten	Leverans av vatten för dryck, matlagning och personlig hygien utan att nyttja det ordinarie ledningsnätet. Nödvattenförsörjning motsvarar bara en liten del av den ordinarie dricksvattenförsörjningen.
Reservvatten	Leverans av vatten från en alternativ källa med distribution via det ordinarie ledningsnätet. Reservvattenförsörjning motsvarar hela eller delar av ordinarie dricksvattenförsörjning.
Råvatten	Yt- eller grundvatten som används vid framställning av dricksvatten
Spillvatten	Spillvatten är den typ av avloppsvatten som är förorenat av bad, disk, tvätt och toalett.
Stora vattentäcker	Vattentäcker som i genomsnitt tillhandahåller 10 m ³ dricksvatten eller mer per dygn, eller som försörjer 50 personer eller fler med dricksvatten. Utgår från SLVFS 2001:30.
Större sammanhang	Grundprincipen är att 20-30 närliggande fastigheter utgör ett större sammanhang. Det kan dock vara färre beroende på hur nära fastigheten eller gruppen av fastigheter ligger ett annat större sammanhang. Är det tillräckligt nära kan de anses ingå i samma större sammanhang. När det gäller att inrätta verksamhetsområde för miljöns skull kan så få fastigheter som 10 fastigheter, utgöra ett eget större sammanhang där närheten till andra fastigheter inte spelar någon roll.
Tillskottsvatten	Dagvatten, dränvatten och/eller grundvatten som genom felkopplingar och inläckage belastar spillvattenledningarna och avloppsreningsverk.
Va-försörjning	Begreppet omfattar dricksvattenförsörjning, spillvattenbortledning och rening samt dagvattenhantering
Va-taxa	Anger och reglerar avgifter för allmänt va. Avgifterna tas ut dels som en anläggningsavgift (engångsavgift) och dels som en brukningsavgift (återkommande avgift baserad på förbrukning).
Vattentjänstlagen	Lag om allmänna vattentjänster, SFS 2006:412. Anger att om va-försörjning behöver ordnas i ett större sammanhang är det kommunens skyldighet att bestämma verksamhetsområde och tillgodose behovet genom en allmän va-anläggning.
Va-verksamhetsområde	Ett verksamhetsområde för allmänt vatten och/eller avlopp är ett avgränsat geografiskt område inom vilket va-försörjningen ska ske genom allmän va-anläggning
Överföringsledning	Längre ledningar med huvudsakligt syfte att överföra vatten eller avlopp mellan brukare/konsument och vatten-/avloppsverk på annan geografisk plats.